

Mișcarea Civică "Mihai Eminescu"

Filiala Timișoara

Str. Salciei, nr. 2, sc. C, ap.2

Tel.: 0256/446595

Nr. 4 / 06.02.2011

Contractul societal – bază juridică fundamentală pentru realizarea legilor constituționale în statele autentic-democratice

În cadrul lucrării "Leviathan", apărută în anul 1651, filozoful englez Thomas Hobbes (1589-1679) menționează conceptul de: **contract cu specific social**, axat pe referințe caracteristice domeniului juridic: **Drept contractual** (care, în perioada istorică respectivă, a cunoscut o importanță dezvoltare și aplicare), bazat pe interesele și cerințele specifice unor contractanți de tip instituțional-social, reglementate corespunzător, din punct de vedere juridic, în funcție de voința și dorința părților contractante, reconsiderând astfel și poziționând, pe temeuri juridice, bazele Politicii, ca știință socială și respectiv societală, definită și dezvoltată încă din antichitate (Pitagora, Platon, Aristotel ș.a.).

Concepția politico-socială a lui Thomas Hobbes a fost preluată ulterior de către filozoful francez Jean Jaques Rousseau (1712-1778). Între problemele filozofice pe care Jean Jaques Rousseau le-a abordat și le-a dezvoltat, cu contribuții apreciate ulterior ca deosebit de importante și chiar determinante, s-a aflat și contribuția sa la modernizarea, prin actualizare și adaptare la specificul social și societal al vremii sale, a conceptului politic fundamental de: **democrație** (apărut, dezvoltat și aplicat, de asemenea, încă din antichitate), în legătură cu definirea și dezvoltarea conceptului de: **stat**, și, mai ales, a unui anumit tip distinct de stat (considerat astfel după modul caracteristic de organizare și funcționare), denumit: **stat democratic**, complementar, dar și antagonist altor tipuri de stat (exemple: imperial, monarhic, dictatorial, oligarhic ș.a.), denumite: **state nedemocratice**.

Noutatea adusă de către Jean Jaques Rousseau ideologiei statale constă în asocierea unor concepte de factură politico-societală, ca: putere, dreptate, legitimitate, în caracterizarea civică, respectiv politică, a mai multor tipuri specifice de stat (dar, mai ales, referitor la statul democratic), cu concepte specific juridice, aferente Dreptului contractual, considerând că: atât statul, cât și respectiv puterea societală asociată statului (putere de stat), sunt legitime numai atunci când se întemeiază, din punct de vedere legislativ, pe un contract societal, încheiat între conducătorul, respectiv conducătorii statului, pe de o parte, și restul populației (care alcătuiește categoria de: conduși ai statului), pe de altă parte. Contractul societal în cauză este considerat legitim, respectiv legal, prin încheierea sa, de către fiecare parte contractantă (prin intermediul unor reprezentanți abilitați, aleși sau desemnați de către fiecare dintre cele două părți contractante și recunoscuți oficial, ca atare).

Trebuie remarcat, în acest context, faptul că **definirea statului în modul propus de către Jean Jaques Rousseau, în principala sa lucrare: "Contractul social" (1762)**, prin care a rămas și este apreciat, în istorie, **corespunde, în general, din punct de vedere principial și definirii statului prin conceptul politico-juridic de: stat de drept (adică stat bazat pe fundamente specific juridice)**, comparativ cu alte tipuri de stat, ce nu pot fi astfel considerate și, ca atare, nu pot fi definite ca state de drept (în înțeles juridic), de către ambele părți contractante, adică pe baza elaborării și aplicării unui sistem legislativ, acceptat, de comun acord, de către ambele părți (conducători și respectiv: conduși), ci ca: **state de nedrept**, bazate, de

regulă, pe un sistem legislativ specific, impus unilateral, doar de către o singură parte (de regulă: partea conducătorilor), sub amenințarea coercitivă a uneia sau a mai multor forțe de presiune și chiar de represiune, în cazul în care respectivul sistem legislativ nu ar fi acceptat și respectat, în defavoarea celeilalte părți (de regulă: partea conducătorilor).

În contextul celor precizate anterior, rezultă că și **calificativul de: stat democratic nu poate fi atribuit decât unui stat de drept, nu și unui stat de nedrept**, cu precizarea că, deoarece statul democratic este definit, la nivel fundamental (teoretic și principial), prin condiția imperativă că puterea supremă în stat trebuie să aparțină întregii populații a statului în cauză (chiar dacă această putere nu poate fi exercitată efectiv, concret și direct, de către întreaga populație a statului respectiv), rezultă, pe de altă parte, că **dacă un stat democratic trebuie să fie neapărat și stat de drept, statul de drept nu trebuie să fie neapărat și stat democratic** (exemplu: **statul monarhic constituțional, în varianta în care puterea supremă în stat nu aparține populației, ca într-un stat democratic, ci monarhului-regelui, iar populația, în cauză, nu este formată din cetățeni, respectiv din indivizi, liberi, ca în cadrul statului democratic, ci din „supuși” ai monarhului**).

Tot în contextul celor precizate anterior, mai rezultă și faptul că, **de regulă, un stat democratic este și un: stat republican**, cu precizarea însă că **un stat republican poate să nu fie și un stat democratic** (exemplu: statul republican etnic, bazat pe impunerea, prin forță, a voinței de putere a unei etnii, considerată și definită ca: **etnie principală**, în defavoarea corespunzătoare a unor alte etnii, considerate și definite ca: **etnii conlocuitoare, neprincipale**, dar care constituie, împreună, o populație mai mare ca populația aferentă etniei principale).

Exemplificarea anterioară, corelată cu practica utilizării conceptului de stat democratic, în cadrul statelor multietnice, pune în evidență necesitatea unei reconsiderări corespunzătoare a modului în care este definit conceptul de: **stat democratic** (democrat), legat de constatarea că acest concept, în modul în care a fost definit, nu poate fi aplicat decât unui stat uni-etnic (în care nu există etnii conlocuitoare), sau unui stat multi-etnic, în care există mai multe etnii conlocuitoare, dar în care populația aferentă etniei principale este majoritară față de suma populațiilor aferente celorlalte etnii conlocuitoare, sau în care, deși populația aferentă etniei principale (conducătoare) nu este majoritară, există etnii care s-au declarat: **etnii loialiste față de etnia principală (căreia îi recunosc meritele în constituirea statului în cauză), și eventual chiar sprijinitoare ale etniei principale, în calitatea și misiunea principală, de conducătoare statală, a etniei respective**, iar populația etniei principale, conducătoare, împreună cu populațiile etniilor loialiste și sprijinitoare ale etniei principale (conducătoare), alcătuiesc majoritatea populației statului respectiv.

Considerentele ideologice expuse anterior facilitează înțelegerea atât a performanțelor, cât și a limitelor și chiar a contradicțiilor care pot apărea în legătură cu definirea teoretică (principială), respectiv cu cea practică (efectivă) a unui stat democratic, adică definirea de fapt, comparativ cu definirea de drept a unui stat democratic, precum și înțelegerea și acceptarea că **un stat democratic, de drept, definit la modul teoretic (adică în sensul că puterea supremă aparține întregii populații a statului în cauză), este practic imposibil de realizat, de fapt, din punctul de vedere al exercitării respectivei puteri, care se poate exercita numai la un nivel corespunzător, mai restrâns, adică aferent majorității populației cu drept de vot (electorat), prin intermediul unui procedeu specific de exercitare a puterii respective: referendum (plebiscit)**.

În contextul enunțat anterior, apreciem ca utilă, în problematica menționată, realizarea unei clasificări a statului declarat oficial ca fiind: democratic, în:

- **stat democratic autentic** (adică atât declarat oficial, de drept, cât și recunoscut oficial, de fapt, ca atare), respectiv:
- **stat democratic neautentic** (pseudo-democratic, adică declarat oficial ca stat democratic, de drept, dar nerecunoscut și chiar contestat, ca atare, de fapt, de către factori instituționali și personali coespunzători),

aprecierea în cauză efectuându-se de către alte state, sau de către organizații specializate, autohtone, și, mai ales, internaționale, care și-au asumat, ca obiectiv, inclusiv analiza și difuzarea oficială (publică) a opiniei lor cu privire la realitatea socială existentă, de fapt, într-un stat, comparativ cu aprecierea oficială a respectivei realități (între care și tipul real de stat existent), de către conducerea oficială a statului în cauză.

În opoziție cu statul democratic-autentic, considerăm important a se utiliza nu doar denumirea de: stat nedemocratic, ci și denumirea de: stat pseudo-democratic, în care, de regulă, în mod abuziv și deliberat, statul este considerat și chiar proclamat, la nivel oficial (de către conducătorii respectivului stat), ca fiind democratic, când, în realitate, este doar pretinsă, sau simulată, oficial, o aparență de stat democratic, prin care se dorește obținerea unor avantaje, evitarea

unor critici, descalificări și chiar condamnări oficiale, de către instituții, sau organizații, care și-au asumat rolul de a demistifica și totodată de a evidenția asemenea manipulări (ca în cazul fostelor state comunist-totalitare, din estul Europei), în timp ce statul în cauză este, de fapt, un stat nedemocratic.

În același context, propunem a se lua în considerare și o clasificare efectuată printr-o apreciere specific cantitativă, dar și cu valoare calitativă, a autenticității în ceea ce privește existența unui stat democratic-autentic, rezultând astfel o **posibilă clasificare a statelor care, oficial, se declară ca: state democratice, în:**

- **stat parțial democratic**, în care reprezentanții, respectiv reprezentanții-conducători ai instituțiilor fundamentale (principale) de putere, ale statului, pot fi aleși doar cu un anumit număr minim de voturi, valabil exprimate, de către electorat, în condițiile în care electoratul prezent la alegeri a fost mai mic ca cel maxim posibil (adică 50%+1 din electoratul total), număr care însă nu este mai mare ca majoritatea voturilor pe care le poate exprima electoratul (50%+1), și care număr trebuie luat în considerare, din diferite motive, inclusiv obiective (exemplu: absenteism electoral), dar care număr (de voturi exprimate, de către electoratul în cauză) să fie mai mare decât un număr de voturi, considerat minimal și admis, ca atare, la nivel legislativ (exemplu: 30%), valoarea în cauză fiind stabilită oficial și legiferată, astfel, ca și condiție de validare a alegerilor respective;
- **stat deplin democratic**, în care reprezentanții-conducători ai instituțiilor principale de putere, ale statului, pot fi aleși numai cu un număr de voturi, valabil exprimate, egal cu cel puțin jumătate+1 (adică majoritate simplă) din numărul total de voturi pe care îl poate exprima electoratul respectiv, condiție care, dacă nu este respectată, implică, oficial, nevalidarea alegerilor în cauză și repetarea respectivelor alegeri, dar în contextul în care prezența la vot a electoratului, chiar dacă nu a fost de 50%+1, din electoratul maxim, a depășit totuși o valoare minimală, stabilită oficial (exemplu: 30%);
- **stat complet democratic**, în care reprezentanții-conducători ai instituțiilor fundamentale (principale) de putere, ale statului. Trebuie aleși cu un număr minim de voturi, valabil exprimate, egal cu majoritatea simplă (50%+1) a întregii populații a statului în cauză, în condițiile în care, la vot, participă și majoritatea (50%+1) electoratului respectivei populații;

cu precizarea că conceptul de: **stat total democratic**, care ar mai putea fi considerat (dar care presupune, din punct de vedere principial-ideologic, exercitarea dreptului de suveranitate, în totalitatea sa, de către întreaga populație a statului respectiv, conform definiției principiale a statului democratic) este, de fapt, tot doar un concept teoretic (ideal), având în vedere că dacă, de drept, într-un asemenea stat puterea supremă aparține întregii populații a statului, de fapt, populația în cauză nu o poate exercita practic, în mod direct, deoarece nu toți membrii populației îndeplinesc condițiile legale de a putea fi alegători, adică de a se integra în electoratul respectivei populații.

Totuși, dacă se dorește a se legifera și un asemenea stat, într-o variantă reală (adică posibilă, de fapt), cu denumirea specificată, poate fi avută în vedere, în acest scop, o performanță electorală adecvată (de exemplu: un număr de voturi, valabil exprimate, mai mare ca 50% din numărul total de voturi posibil a fi exprimate, în condițiile în care numărul de alegători care se prezintă la vot este mai mare sau egal cu 2/3 din numărul total de alegători din cadrul electoratului aferent populației în cauză).

Calificativele propuse anterior vor fi supuse dezbaterii și aprecierii unor factori instituționali și personali, considerați în măsură a contribui la eventuala utilizare a lor, la nivel oficial, de către instituțiile și organizațiile autohtone, respectiv internaționale, interesate, cunoscute și recunoscute pentru preocuparea, respectiv competența și deontologia de care au dat și dau dovadă în abordarea, clarificarea și reglementarea ideologică a unor probleme sociale, respectiv societale, importante.

În final, având în vedere cele expuse anterior (inclusiv ca o concluzie), considerăm că, în ceea ce privește România, ca stat, trebuie formulată oficial întrebarea: **Ce fel de stat este, în prezent, Romania: democratic sau nedemocratic?** Totodată, considerăm că este de datoria factorilor instituționali, dar și personali, abilitați, să dea un răspuns adecvat, și corespunzător motivat, acestei întrebări. Răspunsul nostru, la întrebarea anterioară, este acela că, în prezent, **România este un stat nedemocratic, cu specific pseudo-democratic**, în sensul că, deși în Constituția României se prevede că România este, de drept, stat democratic (Articolul 1, aliniatul 3), România este, de fapt, un stat nedemocratic, declarația constituțională în cauză trebuind să fie apreciată și considerată doar ca o declarație de intenții (de tip: deziderat), deoarece nu este susținută, ca atare, de precizări suplimentare corespunzătoare și deplin lămuritoare, în chiar cadrul constituțional, precizări de natură să definească deplin, sau măcar parțial, atât de drept, cât și de fapt, România ca un stat democratic autentic.

Lorin Ioan Fortuna